

BOLIGER FOR PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING: PRIVATE INITIATIV FOR Å REDUSERE UNDERSKUDET.

- Jeg står her som far til Tobias som er en ung mann med utviklingshemming. Tobias har egen bolig, og det er ikke det offentlige tilbud som skal takkes for det. Det var en lang og krevende kamp som mange har kjempet sammen.
- Jeg står her fordi jeg mener at lovverket er feil og må endres. Og jeg vet at det er personer i salen som vil prøve å medvirke til nettopp det! Det gledelige er at rettighetsutvalget gjennom «På lik linje» er klare i sin anbefaling: De sier, «Kommunen må ha plikt til å sørge for et udekket boligbehov».

Hovedproblemet er: Kommunene har ikke plikt til å skaffe bolig. Man skal bare «medvirke til», og det betyr i praksis at man ikke trenger å medvirke til. Det finnes et utall av initiativ og forslag, av utredninger og utvalg der gode intensjoner knyttet til bolig uttrykkes. Det hjelper lite når rådmenn og politikere ikke er forpliktet.

- Jeg er bedt om å fortelle om et initiativ som er løsningen for noen av oss; bygging av boliger etter privat, eller i praksis foreldrenes initiativ. For oss og mange andre var dette den eneste veien til bolig. Ventelistene var lange og er egentlig ei lureliste. Så oppnådde vi en annen stor fordel. Tobias eier sin egen leilighet. Han og vi foreldre har trygghet for at kommune og bydel ikke kan komme til å gjøre «andre prioriteringer». Det er sjelden vare at utviklingshemmede blir kastet ut eller flyttet på, men vissheten om at så ikke kan skje har en uvurderlig betydning for oss! Vi er glade og fornøyde, et viktigere innsats enn å sikre Tobias bolig kan jeg ikke bidra med her i livet. Samtidig er jeg bekymret for andre, ventelistene er lange, behovet er stort, interessen fra politisk hold begrenset og gjennomføringsviljen fraværende.

Min bakgrunn er: Far til Tobias, 27 år gammel. Han bor nå på Nordre Ammerud gård, i et bofellesskap for 10 utviklingshemmede i Grorud bydel. Flyttet inn i september 2015. Tobias eier sin egen leilighet. Han har dermed krav på omsorg i sin egen kommune og bydel. Bydel Grorud har ansvaret for omsorg og aktivitet for alle 10 beboere. Omsorgen organiseres i bygget der de bor, og det er avsatt egne lokaler for administrasjonen av omsorgsarbeidet.

Tobias har syndromet frontonasal dysplasi, en midtlinjedefekt, med brudd i corpus callosum, som er koplingen mellom høyre og venstre forhjerne. Det innebærer blant annet en forsinkelse fra impuls til handling.

Tobias jobber 5 dager i uken på Nordtvet gård på Kalbakken, like ved boligene; med rydding, som bud, og i vedproduksjon. I tillegg er han på voksenopplæring 2 halve dager i uken på voksenopplæringen på Skullerud, han har IKT og matlaging. Dit tar han T-banen alene.

Nordre Ammerud gård er på 9 mål, og har 6 verneverdige bygg på tomten (Byantikvarens gule liste). Bygningen som rommer de 10 beboerne er nyoppført, men måtte godkjennes av Byantikvaren i forhold til utforming.

Det er 10 beboere totalt. Samtidig er det mindre bomiljøer med 2 og 3 kvinner i annen etasje og 2 og 3 menn i første etasje i adskilte seksjoner. Leilighetene er på ca. 50 kvm, har kjøkken, stue, soverom og bad. Dette er hjemmet til Tobias og for de andre som bor der! Det er romslige fellesarealer, blant annet et stort felleskjøkken og loft. Og som nevnt, administrasjonen har egne kontorlokaler finansiert av bofellesskapet og leid ut til bydel Grorud.

Etter å ha sett på nærmere 50 eiendommer, tok foreldregruppen på 10 selv initiativet til å kjøpe eiendommen for kr. 7 mill. i 2011, og har stått for finansiering, prosjektering og byggeledelse. Vi har mottatt tilskudd og blitt innvilget lån i Husbanken, og i tillegg bidratt med egenkapital

Beboerne betaler kr.9.000,- pr. måned i husleie, som dekker renter, avdrag, drift og vedlikehold. Beboerne ordner selv med frokost og lunsj assistert av personalet, mens middag organiseres som fellesmåltid der «Godt levert» er leverandør. Middagene tilberedes av beboerne sammen med omsorgspersonalet.

Foreldrene er aktive i styrearbeid, vedlikehold og i ulike aktiviteter for fellesskapet.

Gitlesen har referert til tanken bak Ansvarsreformen: Alle mennesker skal kunne ta del i de samme velferdsgodene og ha normale levevilkår. Det er langt fram, og mangel på bolig er et hovedproblem. Jeg opplever at kvalitet og omfang av omsorgstjenester henger nøye sammen med løsningen på boligspørsmålet, at roten til det gode liv starter med bolig.

Mange, og alt for mange bor fortsatt hos foreldrene og familie. Hvorfor? Noen svar:

- Foreldrene ønsker dette. De opplever størst trygghet for sitt utviklingshemmede barn ved at de kan fortsette å bo hjemme.
- Det finnes ikke andre alternativer.
- De står på venteliste.
- Kommunen er pådriver for at de ikke skal flytte.
- Kommunen har ikke midler.
- Familien har ikke midler.
- Familien orker ikke å ta initiativ til andre løsninger.

Vi vet nå at 10 % av landets 19.079 utviklingshemmede over 16 år (01.01.2016) bor i egen bolig

Hovedproblemet er som nevnt: Kommunene har ikke plikt til å skaffe bolig. Man skal bare «medvirke til».

I Sverige, derimot, som vi kopierte Ansvarsreformen fra, er koplingen komplett: «Om man er vuxen ock har funktionsnedsetting har man också rett til anpassat bolig».

Hva kan vi så gjøre i Norge for å bedre situasjonen? Det er nok av intensjoner, og det er en serie av initiativ og forslag fra NUF, og nå senest fra Rettighetsutvalget. Flott! Selvsagt bør politikerne endre lovhjemmelen. Men det er et langt og krevende løp. Underskuddet vokser, og regningen for stat og kommune blir større og større. De utviklingshemmede utgjør «bare» 19.000 personer, og er ingen tung pressgruppe, ingen velgermagnet heller. Utredninger, utsettelse og småtillemping ser ut til å være trenden. Jeg er veldig takknemlig for at forslaget om RETT til bolig er så klart markert og begrunnet i dagens fremleggelse!

Men i dagens situasjon skjer det lite før foreldrene selv tar initiativet. Dette er foreldre som fra før har en stor tilleggsoppgave, og de fleste er utmattet i møtet med offentlig forvaltning; det tærer på med skuffelser knyttet til avviste omsorgstiltak..

Mange opplever; først får du et utviklingshemmet barn, så begynner kampen. Noen kan lykkes med å skaffe sitt barn offentlig bolig, men underskuddet er svært stort, spesielt i de store byene. Og det vokser. Jeg kommer tilbake med noen tall.

Da er private boliger en god løsning. Jeg tenker da ikke på private utbyggere og eiendomsforvaltere, men på private i form av foreldregrupper som samler seg til sitt livs største dugnad.

Vi skal se på regelverket og mulighetene angående tilgang på boliger. Så skal vi se på en modell for etablering av private bofelleskap, og på slik de kan fremstå i forhold til en offentlig løsning.

Vi leser fra Rettighetsutvalget at det boligsosiale mål er at også personer med utviklingshemming skal eie. At kommunene skal medvirke til at dette mål blir nådd, og at Husbanken skal være en viktig medspiller både når det gjelder oppføring av kommunene og ved fremskaffing av finansiering.

Det vil bli avgjørende at det ligger et lovvedtak som gir rett til bolig i bunnen! Det er en stor avstand mellom gode hensikter, og realitetene!

Jeg skal prøve å ta fram noen tanker og løsninger som kan være allmenngyldige. Så vil jeg gjerne si; i vår verden er det ikke noe annet enn enkeltskjebner og enkeltløsninger. Generalisering byr derfor på problemer.

1. Kommunenes situasjon: Personer med utviklingshemming har krav til omsorg og aktivitet, kommunene er ikke forpliktet til å skaffe bolig.

Se lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, para 3,7. ledd.

Den lyder: «Kommunen skal medvirke til å skaffe boliger til personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet, herunder boliger med særlig tilpasning og med hjelpe- og vernetiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker».

Vi ender opp i en definisjon av hva som ligger i formuleringen «medvirke til», og om det foreligger en plikt. De aller fleste rådmenn mener at det ikke foreligger en plikt, og det meddeles kommunens ordfører og politikere. Det vil altså kreve en aktiv stillingstakning fra politikeres side, innenfor et komplisert fagområde, å bestride og motsi forvaltningen. Det skjer, jeg kommer tilbake.

En hyppig anvendt løsning er at den utviklingshemmede bor hjemme hos foreldrene. Kommunen har ansvaret for omsorg, og får et tilskudd fra staten pr. år på minimum kr. 600.000,- (Rammetilskudd) som ikke øremerkede midler. Gjennom utarbeidelse av en IP (Individuell plan) skal behov kartlegges og omsorgstiltak besluttes.

Det er kommunenes vurdering og valg (midlene er ikke øremerket), og det er gitt at konklusjonen knyttet til omfang er særdeles subjektiv, og at det er en betydelig risiko for at tilbudet for en hjemmeboende kan bli begrenset og oppgavene blir overført på foreldrene. Igjen er en prisgitt kommuners gode vilje. Rett til bolig og rett til omsorg er ikke harmonisert, og det skaper grunnlag for en systemfeil.

Jeg kjenner til flere private initiativ i Oslo og Bærum. I Oslo skyldes dette at Bydel Vestre Aker ikke hadde tilbud til noen av de utviklingshemmede ungdommene. I Bærum har kommunen aktivt samarbeidet med foreldregruppen.

Mange kommuner er svært reserverte til å medvirke til private boligprosjekter. Dette skyldes i stor grad uvitenhet knyttet til fordelene, altså reduserte investeringer for kommunene, knyttet til denne løsning. Mange kommuner ser det også som en trussel at kostnadene til omsorg kan øke, selv om kommunene får tilskudd fra staten («Rammetilskudd») til nettopp omsorg. Dette temaet har også Rettighetsutvalget behandlet, og en har en beregning om at omsorgsutgiftene kan øke med kr. 500 mill. pr. år ved at alle bor utenfor hjemmet. Med andre ord, foreldrene gjør i dag omsorgsoppgaver for kommunene for minst kr. 500 mill.. Det er nok mye mer!

2. Nordlandsforskning. Konklusjoner.

Nordlandsforskning gjorde i 2013 en bredt anlagt studie av omsorgs- og boligløsninger for mennesker med utviklingshemming, den het «*Når livsløp veves sammen med administrative tilfeldigheter*». Oppdragsgiver var Husbanken.

De skriver: Tilfeldighetene rår, bolig- og omsorgsløsninger er avhengig av i hvilken kommune en er bosatt.

Undersøkelsen er gjort i 30 kommuner, og kan derfor sies å være «kvalitativ». Men dokumentasjonen er sterk og klar:

- Det er store individuelle forskjeller mellom kommunene når det gjelder det botilbud som tilveiebringes. Forskjellene er i type bolig, antall boliger, beliggenhet og størrelse. Kommunens størrelse, økonomiske evne, administrativ kompetanse/villighet og ulikt påtrykk fra brukerne skaper disse forskjellene.
- Den generelle opplevelsen er at boligsituasjonen forverres over tid ved at tilbud på boliger reduseres (i forhold til behovet og at størrelsen på bofellesskapene økes).
- Det er uklart knyttet til kommunenes definisjon av forpliktelsen til å skaffe bolig, og dette bidrar til å skape forskjellene.
- Mange kommuner har ikke utarbeidet boligsosiale handlingsplaner i praksis. Rapporten kan derfor være positivt vektet, siden kun kommuner med en konkret plan er undersøkt.

Og de avslutter med: «*Retorikken er ikke alltid synonym med hva som foregår*»...

3. Utredninger og utvalg.

Jeg sitter på 11 ulike offentlige utredninger knyttet til utviklingshemmedes bovilkår siden 2011.

Den aller siste har vi hørt om i dag: Rettighetsutvalgets NOU: «På lik linje». Her står noen opp og krever i klartekst RETT til bolig! Tusen takk! Hva utvalgets anbefalinger vil føre til, er mer uklart.

Kommentarer:

Til tross for mange velplasserte og velformulerte intensjoner; krav og dokumenterte behov fra utviklingshemmede, velges de bort i statlige og kommunale budsjetter. Vi er for få, bare 19.000 pr. 01.01.2016 ifølge Helsedirektoratet. Jeg er redd for; «ingen stemmer, ingen penger».

Noen selvopplevde eksempler:

- Det ble i 2013 utarbeidet en «Boligbehovsplan 2013 -16» for Oslo. Det ble da fremlagt at det bor 828 utviklingshemmede i Oslo pr. 31.12.2012. Ifølge Helsedirektoratet fikk Oslo kommune Rammetilskudd for 1.355 personer. Altså; når Oslo kommune skulle motta midler til drift av omsorg, var det 1.355 utviklingshemmede i kommunen. Men når det skulle skaffes bolig, var det kun 828 utviklingshemmede i Oslo. Så, i stedet for å benytte seg av faktiske tall, begav kommunen i Boligbehovsplanen seg inn på å foreta en opptelling av behovet pr. bydel basert på subjektive vurderinger av behovene. De kom fram til et behov på nye 268 boliger. Ved å bruke de virkelige tall fra Helsedirektoratet, ville en ha kommet fram til et behov på opp til 1.000 nye boliger! Ved utløpet av 2015 var det levert 40 boliger, mange av disse som

resultat av private initiativ, der kommunens administrasjon ikke hadde medvirket særlig mye.

- Vi har en evig utfordring knyttet til mva og mva-kompensasjon. Egentlig skulle dette være enkelt å håndtere. Omsorgsboliger til utviklingshemmede skal behandles avgiftsmessig likt med tilsvarende boliger oppført av stat eller kommune, altså fritak. Vi har fått til løsninger for eksempel på Stange, der kommunen har vært tomtebesitter og stått som byggherre. Men i Oslo er en ikke villige til en slik arbeidsfordeling. Så på Ammerud og for andre prosjekter i Oslo fører vi nå en kamp i rettssystemet for å kunne få mva-kompensasjon. Og Skatt øst har ingen »sosiale antenner». Det kjempes med nebb og klør mot enhver som søker mva kompensasjon. Så dette vil føre oss fra Skatt øst til Skattedirektoratet, til Sivilombudsmannen, til Tingretten, til Lagmannsretten og til Høyesterett. Slik skal foreldre som tar på seg av en samfunnsoppgave få kjenne på kjøttkverna. Byråkratiet og skattemyndighetene lever sitt eget liv. De synes spørsmålsstillingene er «interessante». For oss og mange andre familier gjelder det liv og død, en tilleggsregning på kr. 600.000,-. Der er uverdigg!

4. Hva skjer med den kommunale økonomien dersom vi foreldre bygger? Vi kan avhjelpe kommunale investeringer. Alt utover investeringstilskudd fra staten finansierer vi. For 10 boliger vil kommunen spare 14 mill. kroner.

Å bygge boliger i privat regi innebærer at kommunen slipper å foreta tilsvarende investeringer. Et tenkt kommunalt bofellesskap kan bli finansiert slik:

- Totalkostnad for 10 boliger, inklusive fellesarealer og administrative arealer: Kr. 32 mill.
- Investeringstilskudd: (55%): Kr. 17, 6 mill.
- Egenandel for kommunen, finansiert f. eks. i Kommunalbanken: Kr. 14,4 mill.

Dersom bygget derimot reises og finansieres av foreldre (privat initiativ), vil kommune spare disse kr. 14,4 mill. i låneopptak. Det må da være interessant for kommunene!

Årsaken er at den utviklingshemmede selv foretar låneopptak og mottar investeringstilskudd.

Den utviklingshemmede blir eier, kommunene unngår investeringer; en uovervinnelig kombinasjon! Jeg har opplevd uvilje fra flere kommuners side mot å ta denne mulighet. Det skyldes en blanding av inkompetanse og uvilje. Inkompetanse i kommunene knyttet til finansiering av private initiativ. Uvilje mot å påta seg

omsorgsoppgaver som kanskje er dyrere enn dersom de utviklingshemmede bor hjemme.

5. Jeg vil hevde; den gode sirkel starter med egen bolig.

Vi kan prøve å gjøre en enkel samfunnsøkonomisk betraktning ved bygging av egen bolig; hva skjer:

Personer med utviklingshemming får egen bolig, et hjem - Foreldrene (begge) kan komme i arbeid – Det produseres – Det betales skatt – det skapes en samfunnsøkonomisk multiplikatoreffekt ved at arbeid og dermed lønn skaper større etterspørsel etter tjenester og dermed flere arbeidsplasser. Vi er i en positiv sirkel.

Alternativet er:

Mindre lønnsutbetalinger til foreldrene – mindre skatteinnbetaling – mer trygd. En negativ sirkel.

Bolig for den utviklingshemmede gir:

Utvidet sosialt nettverk, utvidede sosiale egenskaper, personlig utvikling. De utviklingshemmede er blitt tilpasset i et trygt nettverk når foreldrene ikke klarer omsorgsoppgaven eller dør. Foreldre og familie har oppnådd en økt visshet om den utviklingshemmedes trygghet.

6. Egne opplevelser.

- Tobias/vi foreldre opplevde: Tobias stod på venteliste – Spørsmål fra bydelen: Kan ikke Tobias bo et par år til hjemme? Og hva så, når de 2 årene hadde gått; to år til? Bydel Vestre Aker hadde opplagt som strategi å få utviklingshemmede til å bli lengst mulig (kanskje alltid) hjemme. Det var lange ventelister og ingen bygging. Samtidig var det et dårlig tilbud på dagaktiviteter og tungvinte løsninger med masse transporttid. I Bydel Vestre Aker ble problemet delvis løst gjennom bygging av to private bofellesskap etter initiativ fra foreldrene, det ene Ammerud borettslag, der flere utviklingshemmede opprinnelig hjemmehørende i Vestre Aker flyttet.
- Ammerud borettslag: Vi var en gruppe foreldre med barn som hadde gått på Helsepedagogisk Steinerskole. Vi kjente hverandre godt. Vi visste at det var bred kompetanse og at vi kunne utfylle hverandre. Vi så på 50 tomter før vi kjøpte Nordre Ammerud gård. Et betydelig risikoprojekt. 6 bygninger som stod på Byantikvarens Gule liste. Samtidig 9 mål tomt, og en fantastisk tumleplass for beboerne. Vi har skirenn på tomta hver vinter! Det har gått veldig bra! Bortsett fra problemet med moms. Der er det ingen hjelp å få.

Men vi kunne regelverket knyttet til finansiering, rammene for lån fra Husbanken og rammene for investeringstilskudd ytet gjennom Velferdsetaten i kommunen. Det har vært en særdeles krevende oppgave for alle foreldre og med et flott resultat.

- Oslo kommune: Vi har vært innom Boligbehovsplanen. Det er dessverre et makkverk av udokumenterte påstander og konklusjoner. Når konklusjonene er trukket og det skal leveres, er leveransen på 15 % av planen fra 2013. Men de velger å forlenge planleggingsperioden utover 2016 slik at det skal se ut som om man har en slags måloppnåelse. Vi søkte å få kommunen medvirkning til en gjennomføring av byggeprosjektet som ville gi oss mva-kompensasjon, men her var det gjennomført uvillighet fra byrådets side.

(Så er det noe med den lille manns rett i forhold til massenes og politikernes behov for sirkus. Det brukes ca. 500 mill. kr. på å sniksubsidiere Vålerenga Stadion, og det brukte 250 mill. på å lage en OL søknad med grunnlag i at Oslofolk ønsket seg OL til Norge...)

Men bedre er det vel å fokusere på hva Oslo kommune og andre kommuner kan gjøre. Vi kan ikke sitte å vente på at «På lik linje» skal bli vedtatt og gjennomført.

Slik opplever jeg mulighetene:

- Byråd Geir Lippestad i byrådsavdeling for næring og eierskap har tatt opp hansken, det arbeides med å lage en «mal». Vi får se hva som kommer ut av dette? Det er helt nødvendig med en samkjøring mellom Oslo kommune og foreldregrupper som hittil er utviklet i Oslo. For å kunne få investeringstilskudd og for å kunne få mva-kompensasjon, må kommunen ta aktivt del. Her ligger det en liten administrativ oppgave for kommunen, og jeg vet at de vegrer seg. Akkurat som ikke dette er en selvsagt oppgave for administrasjonen! Et lite arbeidsslag fra kommunens side kan altså spare mange med utviklingshemmede barns familier for kr. 600.000,-!
- Vi må få de virkelige tall på bordet. Jeg mistenker at Lippestad og hans rådgivere er klar over misforholdet.
- Det må samarbeides med utbyggere. OBOS er et godt eksempel. De har flere prosjekter som inkluderer boliger for utviklingshemmede. Når kommunen selger eiendommer til utbyggere er det en utmerket anledning til å legge inn krav om et antall boliger for utviklingshemmede i anbudsdokumentene. I forslaget til Statsbudsjettet for 2017, er det foreslått at byggeprosjekter basert på privat initiativ skal likestilles med offentlige prosjekter og gis mva-kompensasjon. Dette bør lette behandlingen av denne utgiftsposten og gi rettferdighet! Flott!

- Rammene for tilskudd og lån i Husbanken bør økes. Disse rammene har en tendens til å bli slepende etter i størrelse. Beløpene gjør det alltid vanskelig å skaffe totalfinansiering, og familier med utviklingshemmede barn har ikke alltid egenkapital å dytte inn. Poenget er at disse samme familien gjør en stor samfunnsinnsats. De påtar seg et samfunnsansvar og påtar seg en offentlig oppgave, de planlegger, finansierer og driver byggeledelse. Politikerne burde se helheten i denne innsatsen og gi et såkalt incentiv som sikrer gjennomføring, ikke rygge inn i framtiden!
- Rettighetsutvalget foreslår at Husbanken skal ta oppgaven med å oppgradere kompetansen i kommunene. Det er vel og bra. Dette er for at kommunens støtteapparat skal kunne redegjøre for alternativet med å bygge selv. Det trengs en sammensatt rådgivning; Husbanken, kommunen, Velferdsetaten, gjerne vi som har gjort det før. Foreldrene må kunne gis en trygghet knyttet til gjennomføringen. Vi kan sammen spare samfunnet for store beløp og frita foreldregrupper for store bekymringer. Hvert enkelt prosjekt er nå tilnærmet nybrottsarbeid. Trenger ikke å være slik. Det finnes en omfangsrik «Veileder» for familier som vil bygge. Men arbeidet må settes i bedre system i forhold til praktisk gjennomføring. Kompetansen finnes, personene finnes.

7. Prosessen knyttet til private initiativ.

Jeg var innom kravene til deltakelse fra foreldregruppens side for Ammerud-prosjektet. Det er helt avgjørende at medlemmene av foreldregruppen er motiverte og fulle av energi. Det er mange oppgaver, det tar mange år, og det er alltid uventede tilleggsoppgaver.

Noen stikkord:

- Bred kompetanse; i planlegging, finansiering og byggeledelse.
- Politisk/taktisk innsikt slik at kommunene gjøres til aktive samarbeidspartnere.
- Noen lederstjerner
- Fordele oppgavene
- Forstå omfang og ansvar
- Alle må involveres

Jeg har et eksempel fra Stange, sør for Hamar. Jeg var prosjektleder i en periode på 2 år. Her fikk vi til et fantastisk samarbeid med politikerne med ordfører Nils A. Røhne i spissen, og med administrasjonen i kommunen. Tomta ble ervervet av kommunen og kommunen stod som byggherre. Ved ferdigstilling ble boenhetene så solgt til

beboerne. Dette er en modell som er utviklet av KS og Skatt øst i fellesskap. Felles Framtid i Ottestad (i Stange kommune) ble åpnet i juni 2016.

Jeg nevnte Nordlandsforsknings studie tidligere. På et vis kan det sies at Oslo og Stange er eksempler på hvor stort spriket kan være.

Godt er det da i Oslo å oppleve at Grorud bydel har levert i forhold til ansvaret for omsorg, og at bydelen helt fra planlegging har vært innforstått med sitt ansvar for omsorg for bydelens 10 nye beboere.

8. Husbankens rolle.

Husbanken er min store helt midt oppe i dette! Vi ser også at Rettighetsutvalget vil utvide Husbankens virkefelt. De ønsker at Husbanken skal ha en oppgave knyttet til opplæring av kommunenes veiledere. Godt tenkt!

Husbanken er, slik vi opplevde det: En rådgiver og veileder både når det gjelder planlegging og gjennomføring når det gjelder:

- Prosjektering, dimensjonering, kostnadsomfang, størrelse, samarbeidspartnere, alt!
- Bevilgning av prosjekteringsstilskudd. Dette gjelder planleggingsutgifter i vurderingsfasen. Betyr at foreldregrupper kan gå sammen og gjøre et forprosjekt uten at familiene skal måtte lide økonomisk.
- Lån, omfang av lån: Standardisert med grunnlag i trygden som den utviklingshemmede mottar.
- Investeringstilskudd, klare rammer slik beløpsgrensene nå er utformet: 45 % av anleggskostnaden (kr. 1.620.000 i pressområder, kr. 1.415.000 i landet for øvrig i tilskudd).
- Rammer i forhold til antall boliger og utforming.
- Krav til servicearealer for ansatte.
- Krav til fellesarealer for beboerne.

Husbanken, vet jeg, er også en aktiv pådriver for at kommunene og private eierskap skal kunne nyttiggjøre seg de muligheter som ligger i dagens bevilgninger og lovverk, slik som maksimal tilgang på investeringstilskudd og mulighet for mva-kompensasjon.

9. Økonomien for den utviklingshemmede ved privat eie.

Tobias har som nevnt en husleie på kr. 9.000 pr. måned. Det dekker renter, avdrag, fellesutgifter og vedlikehold. De fleste av beboerne får bostøtte på ca. kr. 2.000 pr. måned. Han mottar uføretrygd. Etter skatt har han ca. kr. 7.000 til dekning av

matutgifter, klær, reiser og annet forbruk. Det er ingen stor luksus, men det går greit rundt for Tobias og familien vår.

Økonomien ville vel ha vært omtrent tilsvarende dersom han hadde vært leietaker. Men over tid vil da eiermodellen vinne. Både grunnet lavere husleie og gjennom tryggheten ved eierskapet til boligen.

10. Antall boliger i et bofellesskap?

Husbanken uttrykker at antall boenheter bør være maksimum 8.

Vi sett bofellesskap i 2014 finansiert med Husbankens medvirkning der 9 enheter har hatt mellom 9 og 14 beboere, og der en boenhet har hatt mellom 15 og 19 beboere.

Jeg opplever at Husbanken ikke ønsker å ha et helt kategorisk forhold til tallet 8. At antallet kan være avhengig av arkitektonisk utforming, altså gjennom oppdeling av mindre enheter som har sitt eget bomiljø, at de hensyn tar beliggenhet i naturen, og at de tar hensyn til lokale løsninger for eksempel i forhold til kollektive transportløsninger..

Hos oss på Ammerud og på Stange er antallet 10.

På Ammerud kan vi like gjerne si at det er 5 pluss 5. Etasjene lever i lange perioder sine egne liv, med menn i 1. etasje og kvinner i 2. etasje. Treffpunktene er felles middag og andre arrangementer der også foreldrene gjerne er med.

Mestringsnivåene er ganske ulike, og det danner seg gjerne mindre grupper også i etasjene.

Det er vanskelig å gi et fasitsvar. Vi opplever at størrelsen på 10 er en god kombinasjon av alle hensyn. Sikrer at det er et stort nok antall beboere at alle får mulighet til å utvikle vennskap, samtidig unngå institusjonspreg. Grensen går kanskje rundt 10, tenker jeg?

11. Når vårt barn har fått egen bolig, slik vi som foreldre opplever det:

Det gir en stor trygghet. Barnet er sikret bolig og sikret omsorg for alltid. Foreldrenes opplever at vi kan prioritere omsorg, aktivitet, utvikling, hverdagen blir vesentlig mindre problemorientert! .

Det er selvsagt utfordringer i fellesskapet:

- Det er et omfattende omsorgsapparat som skal passe for alle.

- Vi skal bli enige om praktiske og arkitektoniske løsninger av for eksempel fellesrom.

For Ammerud: Betydelig dugnadsarbeid; holdninger knyttet til dugnad, ikke tvang, ikke registrering! Tilnærmet en livsform.

Sosiale treffpunkter: Vi arrangerer turer i Lillomarka, skidag, baking, malerkurs, adventsfeiring, osv.! Ulike mestringsnivåer, alle inkluderes.

Tilleggsverdier: Foreldrene er sammensveiset; vi har jobbet frem dette sammen!. Avgjørende at vi har forståelse for hverandres utfordringer

Vi deler på ansvar/arbeidsoppgaver ved administrasjon, vedlikehold, fornyelse, arrangementer, drift av gården. Legge vekt på ulike kunnskaper og bidrag hos og fra foreldrene.

12. Framtidig løsning?

«Det er en avstand mellom mål og dagens situasjon», uttrykker Rettighetsutvalget på s. 148. Det er nok dagens «understatement»! Avstanden er enorm!

Jeg frykter sterkt fortsatt overflatebehandling i form av utredninger, partiprogram og den slags.

Det er også grunn til å frykte økende offentlig fattigdom fremover. Store budsjettposter trykker på og tilgjengelige midler vil komme under press.

Jeg frykter også mangel på samkjøring av boligtilbud og omsorgstilbud. Oslo kommune gav allerede opp dette i 2013 i forbindelse med fremleggelse av Boligbehovsplanen 2013-16. Resultatet er et mangelfullt omsorgs- og aktivitetstilbud, store tidskostnader og store transportkostnader

Kan vi bøte på bolig mangelen til utviklingshemmede gjennom bruk av profesjonelle utbyggere/tilbydere? Godt mulig. Men dette er en kortsiktig løsning for mange rådmenn, neste rådmann får regningen. Den er høy, og med lang binding!

Jeg nevnte vår opplevelse: «Kan Tobias flytte hjem et par år»?? Nødløsninger som blir evigvarende! En farlig karusell å begi seg inn på!

Mitt svar: Look to Sweden!

Kan Rettighetsutvalgets NOU: «På lik linje» føre til resultater?

Vi har en avgjørende spørsmålsstilling; skal vi høre på Nordlandsforskning, eller skal vi tro på Rettighetsutvalgets forslag? Det siste ble lagt fram for Barne- og likestillingsdepartementet 3. oktober i fjor.

Jeg sitter som nevnt på 11 ulike utredninger siden 2011, Stortingsproposisjoner, NOU'er, ulike utvalg. Det avgjørende gjennombrudd angående boligspørsmålet står uløst.

NOU'en er nå på høring, med frist 2. mars i år. Barne- og likestillingsdepartementet vil så samle høringene og så må Regjeringen beslutte. Vi vet at regjeringsperioden går mot slutten, og det blir vanskelig eller umulig å gjennomføre vedtak før valget. Så kan det komme en ny regjeringen, så må vi vente....

Barne- og likestillingsdepartementet sier: send innspill og forslag i høringsperioden!

Jeg spør, hvordan er det med Regjeringens gjennomføringsvilje, slik tidslinjen fremstår? Regjeringen setter ned et utvalg 3. oktober 2014, utvalget leverer sin NOU 3. oktober 2016. Høringsrunden avsluttes 2. mars 2017. Deretter skal høringsuttalelsene samles og departementet skal utarbeide en innstilling overfor Regjeringen. Men da begynner beslutningsmuligheten til Regjeringen å nærme seg slutten. Vi står foran en sommer og vi står foran et valg. Og de 19.000 utviklingshemmedes interesser står nok ikke fremst i køen. Så har vi valg til høsten; kanskje en ny Regjering, kanskje en ny partikonstellasjon, kanskje utskiftning av statsråder. Hvilken plass i køen og i prioritering har NOU :2016, «På rett vei»? Risikoen er stor for at denne NOU'en havner i samme haug som de andre. Det er noe jeg ikke helt forstår. Hvorfor ikke begynne med å si; hvis dette arbeidet skal kunne gi resultater i gjeldende stortingsperiode, da må Statsråd Horne ha verktøyet i hånda innen en gitt dato. Da har hun mulighet til å få bragt saken fram for Regjeringen og fram til beslutning! Hvis ikke, er risikoen stor for at alt dette arbeidet og de gode og riktige forslagene renner ut i sanden!

Jeg tenker, forfatterne av «På lik linje», ledelse og styre i NFU, og mange andre av oss sitter maktesløse og ser på at den politiske og byråkratiske mølla spiser opp tankesettene våre.

I mellomtiden har Nordlandsforsknings konklusjoner vunnet (og vi har TAPT). Det må selvfølgelig samarbeides med Oslos byråd og andre offentlige administratorer for å kunne bruke fullt ut de gode instrumenter som er tilgjengelige. Det gjelder utnyttelse av gode finansieringsløsninger og tilgang på mva – kompensasjon.

Så må vi mene noe sterkt og klart i høringen; fristen er 2. mars! Vi har en stor jobb å gjøre for å medvirke til at «På lik linje's» forslag blir gjennomført; de utviklingshemmede skal ha rett til egen bolig!

Takk!

Jørn H. Eriksen

jorn@jornheriksen.no

90879477

Ammerud gård borettslag: www.tamino.no/